

De tabellenpolitie

Wim Bernasco

Het idee voor de tabellenpolitie ontstond rond 2013. Het kwam uit de koker van Catrien. Zij was het ook die het woord ‘tabellenpolitie’ muntte. Ik vind het een prachtig woord omdat het de essentie uitdrukt van wat het is. Maar wat is dan de tabellenpolitie en wat doet zij?

Enkele weken of maanden nadat een publicatie van een NSCR-onderzoeker is verschenen komt een collega namens de tabellenpolitie bij deze onderzoeker langs met het verzoek om te laten zien hoe de gepubliceerde bevindingen tot stand zijn gekomen. Vaak zijn dat bevindingen in de vorm van cijfers in tabellen, vandaar de naam tabellenpolitie. De onderzoeker toont dan de verzamelde onderzoeksgegevens en laat zien via welke bewerkingen en analyses deze tot de gepubliceerde uitkomsten leiden. De onderzoeksgegevens staan meestal opgeslagen op een computer en worden geanalyseerd met behulp van software zoals R, SPSS of Atlas.ti. Als de onderzoeker verstandig is en zorgvuldig heeft gewerkt, is er een logboek beschikbaar waarin alle stappen worden beschreven en gedocumenteerd. Vaak is dat een *script* of *syntax* bestand waarmee alle stappen automatisch worden uitgevoerd. Als dat zo is en alles goed gaat verschijnen de gepubliceerde onderzoekbevindingen al snel op het beeldscherm, en is het bezoek van korte duur. In de regel duurt een bezoek van de tabellenpolitie niet langer dan een half uur.

Tijdens het bezoek van de tabellenpolitie worden geen nieuwe inzichten verwacht. De tabellenpolitie komt niet vragen om alternatieve bewerkingen of analyses. Zij komt alleen verifiëren dat de onderzoeker in staat is om de eerder gevolgde werkwijze te herhalen met dezelfde uitkomsten. De tabellenpolitie beoordeelt ook niet de kwaliteit van het onderzoek. Dat is het werk van deskundige buitenstaanders (*peer reviewers*) en lezers. De tabellenpolitie is tevreden als een onderzoeker kan laten zien dat de beschreven gegevens en werkwijzen tot de gepubliceerde uitkomsten leiden, zelfs als de gegevens onbetrouwbaar of de werkwijzen dubieus zijn. De tabellenpolitie controleert dus het recept maar keurt niet het gerecht. Zij controleert of de ingrediëntenlijst en de instructies kloppen, maar velt geen oordeel over de smaak. Zij kijkt in de keuken maar zit niet aan tafel.

De tabellenpolitie is niet veeleisend. Zij vraagt onderzoekers naar bevindingen uit recente publicaties, niet naar bevindingen uit publicaties van vele jaren terug. De onderzoekers hoeven niet diep in hun archieven of geheugens te graven. De tabellenpolitie vraagt onderzoekers om hun eigen onderzoek te herhalen, niet dat van andere onderzoekers. De tabellenpolitie draagt geen wapens en schrijft ook geen bekeuringen uit. Als het de onderzoekers niet lukt om te laten zien hoe hun bevindingen tot stand zijn gekomen, heeft de tabellenpolitie geen sanctiemiddelen. Dat wil niet zeggen dat het zonder consequenties zou zijn, want een dergelijke uitkomst zal onderzoekers in verlegenheid brengen en wellicht hun zelfbeeld en reputatie beschadigen.

Wat de tabellenpolitie doet is het uitvoeren van een controle op de *reproduceerbaarheid* van bevindingen. Reproduceerbaarheid is een van de eisen die sinds jaar en dag gesteld worden aan de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek. Reproduceerbaarheid wil zeggen dat het met dezelfde methode opnieuw analyseren van de oorspronkelijke gegevens tot dezelfde uitkomsten leidt. Reproduceerbaarheid betekent dat er geen fouten zijn gemaakt bij de beschrijving van de methode en de uitkomsten.

Overigens is reproduceerbaarheid een noodzakelijke maar zeker niet een voldoende voorwaarde voor de betrouwbaarheid van wetenschappelijke bevindingen. Reproduceerbaarheid betekent alleen dat de uitkomsten herhaalbaar zijn. Het garandeert niet dat ze juist zijn. Wie elke dag dezelfde vergissing maakt volgens het boekje doet het nog steeds verkeerd. Om betrouwbaar te zijn moeten wetenschappelijke bevindingen ook replicerbaar zijn. Dat wil zeggen dat het met dezelfde methode analyseren van nieuwe gegevens tot dezelfde uitkomsten leidt.

De praktijk van wetenschappelijk onderzoek loopt niet altijd in de pas met het ideaalbeeld van reproduceerbaarheid en replicerbaarheid. In de afgelopen decennia zijn in toenemende mate zorgen ontstaan over de reproduceerbaarheid en replicerbaarheid van wetenschappelijk onderzoek. Er wordt zelf gesproken van een *replicatiecrisis*, een crisis die het vertrouwen in wetenschap, in wetenschappers en in wetenschappelijke kennis ondermijnt. Die crisis treft alle disciplines waar empirisch onderzoek wordt verricht. Van de sociale wetenschappen is de psychologie het eerst en het sterkst geraakt door de replicatiecrisis. Maar problemen rond reproduceerbaarheid en replicerbaarheid spelen ook in andere disciplines, waaronder de economie en de sociologie. Het laat zich raden dat de criminologie, een multidisciplinaire objectwetenschap waar uiteenlopende benaderingen samenkomen, er niet van gevrijwaard is.

Inmiddels is de replicatiecrisis een stimulans geworden voor een brede beweging die zich inzet voor een meer open vorm van wetenschapsbeoefening dan tot dusverre gebruikelijk is. Deze *open science* beweging pleit niet alleen voor het openbaar toegankelijk maken van alle wetenschappelijke literatuur, maar ook voor het openbaar toegankelijk maken van de gegevensbronnen en onderzoeksmaterialen waarmee wetenschappelijk onderzoek wordt uitgevoerd, voor het vooraf expliciteren van voorgenomen onderzoek (preregistratie) en tot het betrachten van meer transparantie over de bijdragen van individuele personen aan onderzoek en over het *peer review* proces waarmee wetenschappelijke tijdschriften de kwaliteit van publicaties waarborgen.

De open science beweging is ook actief in de criminologie. Een voorbeeld is het European Network for Open Criminology (ENOC), een werkgroep die transparante werkwijzen in criminologisch onderzoek stimuleert. Deze werkgroep is onderdeel van de Europese vereniging van criminologen (ESC) waarin Catrien een belangrijke rol speelt.

Ook de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en haar institutenorganisatie NWO-I ondersteunen deze beweging en stimuleren op uiteenlopende manieren een meer open wetenschapsbeoefening in Nederland. Het NSCR is een van de negen onderzoeksinstituten van NWO-I, en alleen al om die reden wordt er een beroep gedaan op het NSCR om bij de *open science* beweging aan te sluiten.

Terug naar de tabellenpolitie. Het zal duidelijk zijn dat de ambities van de tabellenpolitie in het niet vallen bij die van de open science beweging. De tabellenpolitie richt zich uitsluitend en alleen op reproduceerbaarheid van onderzoek, werkt steekproefsgewijs en is nauwelijks transparant of openbaar, want alleen de tabellenpolitie zelf kan de reproduceerbaarheid van de onderzoeksbevindingen verifiëren. En de tabellenpolitie is uitsluitend actief binnen het NSCR. Toch vind ik de tabellenpolitie een goed middel om binnen het NSCR-onderzoekers te blijven attenderen op de noodzaak van reproduceerbaarheid van hun onderzoeksbevindingen. En ondanks de bescheiden ambities past de tabellenpolitie mijns inziens ook goed in de agenda van de open science beweging, zelfs als reproduceerbaarheid slechts een van de vele agendapunten is.¹ Een van de

¹ Open Science NL (<https://www.openscience.nl/>) is het nationale programma dat de transitie naar open science in brede zin probeert te bevorderen. Het onlangs opgerichte Dutch Reproducibility Network (NLRN, zie

redenen daarvoor is dat er bij het NSCR veel met vertrouwelijke gegevens gewerkt wordt die op basis van uiteenlopende wettelijke voorschriften niet openbaar gemaakt kunnen worden en dus niet voor buitenstaanders toegankelijk zijn, maar wel voor de tabellenpolitie.

Het wordt nu tijd om te onthullen dat er in de archieven van het NSCR geen oprichtingsacte, geen notulen en geen jaarverslagen van de tabellenpolitie te vinden zijn. De tabellenpolitie bestaat namelijk niet, en heeft ook nooit bestaan, en het woord leeft alleen voort in mijn herinnering en in die van enkele collega's. Catriens idee ligt al jaren in coma.

Waarom is de tabellenpolitie er nooit gekomen? Ik heb hierover onlangs gesproken met NSCR-collega's Chantal van den Berg en Stijn Ruiter. Beiden beschikken om verschillende redenen over informatie uit de eerste hand. Catrien en Stijn waren beiden lid van het managementteam van het NSCR toen Catrien daar het idee van de tabellenpolitie opperde. Stijn sprak er destijds een keer met mij over, en in de loop der tijd gebruikten Stijn en ik het woord af en toe wanneer we zelf worstelden met het reproduceren van onze eigen gegevensanalyses. Ook Chantal weet van de hoed en de rand, want zij was in 2016 korte tijd kwartiermaker van de tabellenpolitie geweest.

Catrien bedacht de tabellenpolitie in 2013, waarschijnlijk omdat zij zich realiseerde dat elders geconstateerde problemen rond reproduceerbaarheid van onderzoeksbevindingen mogelijk ook bij het NSCR aanwezig konden zijn. Misschien had zij zelfs al dergelijke problemen in NSCR-onderzoek gesignaleerd. Het duurde echter tot 2016 voordat er een concreter plan ontstond voor wat de tabellenpolitie zou moeten worden. Op dat moment was de functie van datamanager bij het NSCR vacant en werd Chantal tijdelijk aangesteld om afgeronde dataverzamelingen en de daaruit voortvloeiende publicaties te inventariseren. Uit die lijst van publicaties zou, zo was de gedachte, een steekproef genomen kunnen worden waarmee de tabellenpolitie aan de slag zou kunnen gaan. Chantal kreeg na een half jaar een aanstelling bij de afdeling criminologie van de Vrije Universiteit. Het werk dat zij was begonnen werd in de jaren erna bij het NSCR voortgezet door meerdere opeenvolgende datamanagers, maar op de een of andere manier verdween het idee van de tabellenpolitie uit zicht.

Waarom eigenlijk? Waarom kwam de tabellenpolitie niet van de grond? Stonden er wetten in de weg of praktische bezwaren? Werd het gewoon vergeten? Misschien heeft het iets te maken met de naam 'tabellenpolitie'. Die naam geeft namelijk richting aan hoe onderzoekers vanaf dag één naar deze instantie zouden gaan kijken. Zij zouden haar zien als een boeman, als een inspectie die komt controleren, die op zoek gaat naar fouten, en die daarom een bedreiging vormt. Dat geldt immers voor alles waar je 'politie' achter zet, denk maar aan "smaakpolitie", "taalpolitie" of "modepolitie". De tabellenpolitie is een vervelende collega die over je schouder wil meekijken om op te merken dat je werk rommelig is, slecht gedocumenteerd of, erger nog, fouten bevat. Ook wetenschappers zijn mensen, en het zou niemand moeten verbazen dat kwaliteitscontroles als bedreigend en onveilig worden ervaren. Al die angstige verwachtingen liggen besloten in het woord 'tabellenpolitie'. Tekenend is dat Chantal me toevertrouwde dat ze enigszins schrok toen ze de titel "Tabellenpolitie?" zag boven de e-mail waarin ik haar wat vragen stelde in de voorbereiding van deze bijdrage. Ze dacht dat iemand haar eigen onderzoek aan een kritische blik wilde komen onderwerpen.

Dat een lichte vorm van interne kwaliteitscontrole zoals de tabellenpolitie niet van de grond is gekomen laat zien dat de voor open wetenschapsbeoefening vereiste veranderingen in onderzoekcultuur een flinke uitdaging vormen en allesbehalve vanzelfsprekend zijn. De menselijke

<https://reproducibilitynetwork.nl/>) is kleinschaliger en richt zich specifiek op de reproduceerbaarheid van onderzoek.

zucht naar erkenning, angst voor gezichtsverlies, en onderlinge wedijver zijn nu eenmaal moeilijk te beteugelen of te verenigen met de collectieve doelen van groepen, instituten en de bredere wetenschappelijke gemeenschap.

Was de tabellenpolitie dan bij nader inzien eigenlijk niet een goed gekozen naam voor een goed idee maar een slecht gekozen naam voor een slecht idee? Dat denk ik niet. Volgens mij was het een ongelukkige naam voor een prima idee, maar is het vooral een vooralsnog gemiste kans. Ik schrijf 'vooralsnog' omdat het wat mij betreft zeker nog niet te laat is. Zorgen over reproduceerbaarheid zijn nog steeds actueel en vormen nog steeds een goede reden om de gedachte achter de tabellenpolitie te omarmen en uit te voeren. Het is dan echter wel zaak om aan alle betrokkenen duidelijk te maken dat het hier net als bij andere inspecties om een collectief belang gaat. Inspecties zijn altijd bedreigend en kunnen ook vervelende consequenties hebben voor organisaties of individuen, maar er is een groot collectief belang gediend bij stevige dijken, gezond voedsel, goed onderwijs, veilig verkeer en betrouwbare wetenschap.

Het zou wellicht ook een goed idee zijn om de tabellenpolitie in een iets eerder stadium aan het werk te zetten, dus niet nadat een onderzoek gepubliceerd is maar kort voordat een manuscript ter publicatie wordt aangeboden aan een uitgever of, meer gebruikelijk, een wetenschappelijk tijdschrift. Er is dan immers nog de mogelijkheid om schade te voorkomen. Als de tabellenpolitie zou constateren dat gepubliceerde bevindingen niet gereproduceerd kunnen worden, is het immers te laat, want dan zijn de onbetrouwbare bevindingen reeds verspreid. Met andere woorden: het zou goed zijn als de tabellenpolitie ook preventief werd ingezet. Verder zou overwogen kunnen worden om het onderzoek te laten herhalen door iemand anders dan de oorspronkelijke onderzoeker. Als deze test slaagt is duidelijk dat de bevindingen reproduceerbaar zijn zonder gebruik te maken van aannames en kennis die niet expliciet in de publicatie beschreven zijn maar wel aanwezig zijn in het hoofd van de oorspronkelijke onderzoeker.

Tenslotte is het dan ook tijd om de naam tabellenpolitie te vervangen door een nieuwe naam, een die wat minder afschrikt en misschien zelfs wel aantrekkelijk klinkt. Ik stel voor *Checkpoint Bijleveld*, want dat doet recht aan de grondlegger, en klinkt bovendien als de naam van een gezellige stempelpost tijdens een zonnige winterse schaatstocht op de Loosdrechtse Plassen.

Wie is Wim Bernasco?

Tot slot enkele woorden voor de lezers die niet weten wie ik ben en wat ik met Catrien van doen heb. Catrien en ik hebben beiden psychologie in Leiden gestudeerd en bij het WODC gewerkt. Relevanter is dat we allebei al sinds het begin van dit millennium verbonden zijn aan het NSCR. Sommige van onze huidige collega's waren toen nog niet geboren. Catrien en ik hebben een wetenschappelijke latrelatie, want we hebben uiteenlopende onderzoeksinteresses die elkaar hoogstens incidenteel kruisen als het om methodologische onderwerpen gaat. Mijn belangstelling ligt vooral op het terrein van de geografie van misdaad en misdaadbestrijding, en tegenwoordig houd ik me ook bezig met vragen over hoe we de kwaliteit van wetenschappelijke bevindingen het beste kunnen waarborgen door ons onderzoek goed te organiseren.